

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

24^e JAARGANG

WOENSDAG 9 AUGUSTUS 1939

No. 1232

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen;
H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries.

M. F. J. Cool — Secretaris van de Redactie.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplootweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

Blz.

De crisissteun aan de Nederlandsche koopvaardij door C. J. P. Zaulberg	600
Monetaire paradoxen op de Engelsche kapitaalmarkt ten gevolge van de oorlogsvoorbereiding door Dr. B. W. Kranenburg	603
De productie en invoer van bacon in Groot-Brittannië door J. Horring	606
Mogelijkheden en moeilijkheden bij den export van groenten en fruit van Nederland en Suriname naar Curaçao door Dr. W. C. Klein	608
De quota voor het derde jaar der suikerconventie door A. W. Volz	609
BOEKBESPREKINGEN:	
Prof. Gottfried von Haberler: Prosperity and Depression	610
MAANDLIJFERS:	
Emissies in Juli 1939	610
Gecombineerde Maandstaat van de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Grootbanken	610
Statistieken:	
Groothandelsartikelen	612-613
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	611, 614

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

In de verslagweek is er op de wisselmarkt een geleidelijke ontspanning ingetreden, en slechts in het begin heeft een oogenblik het Egalisatiefonds moeten ingrijpen, terwijl overigens de markt geheel zichzelf heeft kunnen bedruipen. Reeds voordat de Kabinetsformatie-opdracht aan Jhr. De Geer was verstrekt, was de Dollar langzaam teruggelopen tot 1.87½, terwijl het Pond gereageerd had tot beneden de 8.80. Omdat derhalve reeds een inzinking had plaats gevonden, was de terugslag van de opdracht aan den nieuwen formateur maar betrekkelijk gering. Dollars daalden tot 1.87½, Ponden tot 8.78. Blijkbaar was men reeds voorheen wat bekoeld van de eerste overdreven voorstellingen van de eventuele monetaire consequenties van een economisch en financieel niet al te conservatieve regering. Zoodat de opdracht aan Jhr. De Geer dienovereenkomstig ook minder „opluchting” bracht. Ook op de termijnmarkt was reeds in het begin van de week een merkbare ontspanning ingetreden, en die tendens werd evenals op de contante markt in de tweede helft ook nog wel iets versterkt. Ponden toonen zoowel voor één- als driemaandsch disagio, en het agio voor Dollars is belangrijk ingekrompen. Overigens is, wanneer men het achteraf beschouwd, de heele Regeeringscrisis tot nu toe aan onze wisselmarkt betrekkelijk kalm voorbijgegaan, van groote omzetten was nauwelijks sprake, hetgeen trouwens niet zoozeer verwondert, omdat, naar wij in ons vorig overzicht reeds opmerkten, al zooveel kapitaal voorheen om andere redenen was gevluht, dat er uit dien hoofde niet veel pressie op de munt meer te verwachten was. En wat de valutaspeculatie betreft, de internationale baissiers op dit gebied hebben goed leergeld betaald met den Belga, zij zijn daar keer op keer gevoelig afgestraft, zoodat dit gilde wel wat voorzichtiger is geworden.

Bijzondere features waren er overigens deze week op de wisselmarkt niet waar te nemen. Op de goudmarkt was nogal vraag te constateeren, met vrij omvangrijke omzetten op de Londensche markt, waarbij een opvallende afzijdigheid van de autoriteiten werd geconstateerd. Vooral gouden munt werd van de zijde van het continent gevraagd, en het aanbod was betrekkelijk gering. Nogal wat opschudding werd te Londen gewekt door het feit, dat een outsider op de markt verscheen, t.w. een stockbrokersfirma, die bovendien transacties schijnt te hebben aangegaan, die voor den officieelen goudhandel taboe zijn, nl. termijnaffaires. Ook voor Nederlandsche rekening werd nogal goud gekocht, terwijl door De Nederlandsche Bank goud, levering Amsterdam, werd geruild tegen levering Londen.

Op de discontomarkt is vrijwel geen wijziging te constateeren. De beleggingsmarkt toont eveneens weinig mutatie. De nieuwe Kabinetsopdracht heeft tot nu toe weinig invloed op het koersspel gehad, hetgeen overigens niet zoo verwonderlijk is, omdat de situatie, wat de toekomstige financieele Regeeringspolitiek betreft, nog wel erg in de lucht hangt, terwijl men ook moet bedenken, dat de koersbeweging van de laatste maanden mede veroorzaakt werd door factoren, die internationaal gelden, terwijl zeker niet alleen inflatie- en devaluatie-angst in het spel waren.

DE CRISISSTEUN AAN DE NEDERLANDSCHE KOOPVAARDIJ.

1. Voorgeschiedenis en organisatie.

De rechtstreekse geldelijke ondersteuning van rederijen door de Regering had zich vóór 1932 bepaald tot enkele lijnrederijen, welker geregelde diensten geacht werden van groot nationaal belang te zijn. Het waren de Stoomvaart Maatschappij „Zeeland”, waarin de Staat de helft van het aandelenkapitaal had overgenomen van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen; de Holland-Zuid-Afrikalijn, die reeds lang vóór 1932 na de afschrijving van kasvoorschotten van de Staat was vervangen door de Holland-Afrikalijn van de Vereenigde Nederlandsche Scheepvaartmaatschappij en de Koninklijke Hollandse Lloyd, die, nadat vele millioenen van particuliere zijde waren verloren gegaan en de Staat en de Gemeente Amsterdam hun grote kasvoorschotten in amortisatiebewijzen zagen omgezet, nog met een staatscrediet de passagiers- en vrachtlijn op de Oostkust van Zuid-Amerika onderhield.

Van geheel andere aard waren de moeilijkheden, waarmede enkele rederijen en, omdat de nood algemeen werd, de Nederlandsche Reedersvereniging zich in 1931 tot de Regering wendden.

De inkrimping van de wereldhandel had de concurrentie in de zeescheepvaart reeds belangrijk verzwakt, toen de val van het £ en in aansluiting daarmede van andere valuta's het voor Nederlandse schepen vrijwel onmogelijk maakte zonder grote verliezen in de vaart te blijven. Nagenoeg alle vrachten en vele passageprijzen worden in ponden en shillings berekend, terwijl de Nederlandse schepen met hun exploitatiekosten grotendeels en met kapitaallasten en hun walbedrijf geheel aan de gulden vastzaten.

De wildevaartrederijen werden genoodzaakt tot oplossen hunner schepen, enkele gingen al over tot verkoop naar het buitenland, de lijnrederijen krompen hun diensten zoveel mogelijk in, doch moesten een groot of klein deel in bedrijf houden ondanks het verlies, dat op bijna iedere reis geleden werd. Het werd onmogelijk geld te besteden voor een regelmatige vlootvernieuwing, die onmisbaar is voor de handhaving van zijn positie in de internationale concurrentie.

Hoe conjunctuurgevoelig de zeescheepvaart is, blijkt uit de enorme daling van de indexcijfers der zeevrachten. Worden die voor de wilde vaart naar en van Nederlandse havens voor het jaar 1926 op 1000 gesteld, dan had in 1929 reeds daling plaats tot 905, die daarna met grote snelheid doorging tot 496 in 1932 om op 412 zijn jaarminimum te bereiken in 1935. In 1936 begon de opleving en in 1937 was er sprongsgewijze vooruitgang tot boven 1000 in het laatste kwartaal.

Welke invloed het verminderde vervoer tegen steeds lager vrachten op de financiën der rederijen had, blijkt uit de daling der bruto-ontvangsten van f 329.000.000 in 1930 tot f 259.000.000 in 1931, f 182.000.000 in 1932 enz. tot f 154.000.000 in 1935.

Van grote betekenis is deze achteruitgang voor onze internationale betalingsbalans. Hierop leverde de zeescheepvaart in 1927 aan baten f 212.000.000, in 1930 nog f 155.000.000 en in 1933 en 1934 nog slechts f 72.000.000 per jaar.

Als laatste cijfer over de financiële gevolgen van de crisis noemen wij een kapitaalverlies van 1930 tot 1936 van ruim f 190.000.000. Dit cijfer betreft van 23 rederijen, (waarbij niet medegemeld de tankrederijen van de petroleummaatschappijen) het interen op de reserves en de afschrijvingen bij likwidaties en reorganisaties op aandelen en obligaties. Buiten beschouwing is gelaten het verschil in beurskoersen, die na sterke daling in 1930 nog belangrijk lager waren in 1936. Het nominale aandelenkapitaal, plus obli-

gatielingen, plus hypothecaire leningen bedroeg in 1930 ongeveer f 200 millioen.

Voegt men bij het bovenstaande cijfermateriaal nog een jaarlijkse gage van f 17 à f 18 millioen, alleen aan het varend personeel op de in Nederland thuisbehorende schepen — dus zonder K.P.M. en J.C.J.L. — dan zijn verklaarbaar de grote bezorgdheid, die in Januari 1932 de Nederlandsche Reedersvereniging ertoe bracht geldelijke hulp aan de Regering te vragen en evenzo het besef bij de Regering, dat grote nationale en financiële belangen een krachtige poging wettigden tot het voorkomen van een verzwakking en inkrimping van onze koopvaardij, die waarschijnlijk niet meer te herstellen zou zijn. De geschiedenis toont ons menig voorbeeld van landen, welker eenmaal grote handelsvloeden nagenoeg geheel van de zeeën verdwenen. Nederland zelf onderging dat lot in de vorige eeuw en het duurde lang vóór van herleving gesproken kon worden. Dank grote moed, ondernemingsgeest en bekwaamheid heeft ons land weer een plaats heroverd als belangrijke zeevarende mogendheid, doch voortdurende waakzaamheid is nodig om dit bij uitstek kwetsbare bedrijf in stand te houden.

Toen dan ook in de crisistomatoef van 1930 en 1931 de moeilijkheden met de Koninklijke Hollandse Lloyd weer in een acuut stadium waren gekomen, werd het duidelijk, dat een oplossing daarvoor niet gescheiden kon blijven van de nood, waarin de gehele zeescheepvaart, vooral sedert de val van het £, was komen te verkeren.

Dit leidde in het begin van 1932 een ambtelijke Commissie tot het advies aan de Regering, waaruit de „Benas”, de N.V. Maatschappij ter Behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen is voortgevloeid.

De constructie van dit lichaam is zodanig gekozen, dat in de leiding een vertegenwoordiging van het bedrijf belangrijke medezeggenschap heeft, zodat op adviezen en besluiten vakkennis en ervaring grote invloed kregen.

De taak, die de Benas kreeg week belangrijk af van wat de Nederlandsche Reedersvereniging noodzakelijk achtte. Deze betoogde in zijn verzoekschriften aan de Regering en de Tweede Kamer, dat de grote verliezen, die mede het gevolg waren van het verschil in exploitatiekosten tussen onze en vreemde schepen, niet langer gedragen konden worden en moesten leiden tot uitputting en likwidatie van rederijen na geleidelijke verkoop van schepen naar het buitenland. Reeds had zodanige verkoop tegen noodprijzen plaats gehad en was het percentage opgelegde tonnage tot 30 gestegen tegenover nog niet de helft hiervan in Engeland. Een subsidie werd daarom noodzakelijk geacht totdat een aanpassing zou zijn bereikt, ook buiten het scheepvaartbedrijf, waarbij concurrentie weer mogelijk werd.

De Regering was nog niet bereid tot subsidiëring over te gaan en diende 17 Mei 1932 wetsontwerp No. 372 in, dat op 23 Juni d.a.v. door de Tweede Kamer werd aangenomen. De strekking hiervan was te bevorderen, dat door inwendige sanering en door collectieve efficiency de koopvaardij als geheel beter opgewassen zou raken tegen de buitenlandse concurrentie. Daarbij zou de Regering o.a. helpen door aan de in financiële moeilijkheden geraakte rederijen rentegevende credieten tegen onderpand te verstrekken, wanneer de nodig geoordeelde reorganisatie en bezuinigingsmaatregelen werden doorgevoerd en o.a. onder de voorwaarde, dat zij niet zouden handelen in strijd met de nationale scheepvaartbelangen. Voor de controle op een en ander moest een diepgaand toezicht van de Benas aanvaard worden.

Bij het buiten verwachting voortduren en verergeren van de crisis in de scheepvaart heeft de steun uitbreiding op andere wijze ondergaan, zoals in het vervolg van dit artikel zal blijken.

De op 27 September 1932 opgerichte N.V. Maatschappij ter Behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen bevat in zijn statuten die taakomschrijving. Oprichters waren de Staat der Nederlanden met 2600 en de Koninklijke Hollandsche Lloyd met 25 van de 5000 aandelen groot f 1000.—, waarop 10 pCt. gestort. Aandeelhouders werden verder de rederijen, waaraan leningen werden verstrekt. De Raad van Commissarissen bestaat uit 5 leden, van wie 3 Regeringscommissarissen. Deze heren hebben daarmee geen sinecure aanvaard, zoals kan blijken uit het houden tot heden van 99 vergaderingen, waarvan 2 vóór 1938. Het kantoorpersoneel onder den Directeur heeft maximaal 4 personen bedragen en is alweer geruime tijd tot één beperkt. Hierbij dient opgemerkt, dat voor accountantswerk en enige technische adviezen is gebruik gemaakt van Rijksdiensten, dat het Departement van Financiën als kassier optreedt en dat juridisch advies van een particulier kantoor wordt ingewonnen.

2. Werkzaamheden van de N.V. Mij. „Benas”.

a. Geldleningen onder hypothecair verband.

Dit was aanvankelijk de enige vorm van hulp. Het Rijk leende de Benas het nodige geld tegen 4 pCt. Benas verstrekte hiervan leningen tegen aanvankelijk 5 pCt., 1 Juli 1934 verlaagd tot 4½ pCt. en nog later tot 4¼ pCt. Van dit renteverskil en de rente gemaakt op het gestorte kapitaal moest de Benas zijn administratie bekostigen en een reserve vormen voor schadelijke posten. Deze reserve bedroeg op 1 Januari 1939 f 60.728.06.

In de latere jaren zijn voor een drietal rederijen met het doel een kapitaalreorganisatie met aandelenemissie te doen slagen gunstiger leningsvoorwaarden vastgesteld.

De rederijen, die reeds opgenomen gelden niet direct nodig hadden, konden die tijdelijk terugstorten tegen een rentevergoeding gelijk aan de leningrente. Met ingang van 1 Januari 1938 werd die vergoeding met ¼ pCt. verlaagd ten bate van 's Rijks schatkist.

K.H.L.

Bij de oprichting werd van het Rijk de, na de reorganisatie resterende, lening aan de K.H.L. overgenomen op de normale Benasvoorwaarden. De verdere historie van deze bijzondere lening is in het kort de volgende. Het bedrijf werkte ook verder met zulke grote verliezen, speciaal op de passagiersschepen, dat besloten werd in November 1934 de passagiersdienst te beëindigen. Het s.s. „Orania” verging in de haven van Leixos, de s.s. „Gelria” en „Zeelandia” werden verkocht, het laatste voor sloop. Verder gaande verliezen leidden in Mei 1935 tot surséance van betaling en likwidatie op een accordo op 31 December 1936. Tijdens de surséance werd de dienst met voorschotten van de Regering in stand gehouden. Een voorschot van het Rijk aan Benas stelde deze in staat in Mei 1937 voor de gepensioneerden lijfrenteverzekeringen af te sluiten tot voorlopig 75 pCt. van hun pensioenbedrag, zulks in afwachting van de uitkeringen uit de boedel.

Op 1 Januari 1937 begon de N.V. Maatschappij tot Voortzetting van de K.H.L. zijn bedrijf met de zes uit de boedel van de K.H.L. aangekochte schepen met een groot deel van het personeel van de oude maatschappij. De Benas verstrekte daarbij een lening en een tijdelijke subsidie bij een overeenkomst, die in 1937 werd gewijzigd in verband met een verhoogde lening voor de aankoop van een schip en eind 1938 werd beëindigd, toen de nieuwe K.H.L., dank de gunstige resultaten in 1937 en 1938 en door uitbreiding van zijn aandelenkapitaal, geheel zelfstandig werd.

Overige rederijen.

Kort na de oprichting in 1932 wendden zich in dat jaar reeds 14 rederijen tot de Benas met aanvragen om crediet. Drie hiervan trokken zich terug, drie andere bleken niet voor crediet in aanmerking te kunnen komen. Met de overige kwamen succesievelijk leningen tot stand nadat door bezuinigingsmaatregelen, regelingen met oude crediteuren (voornamelijk scheepsverband- en andere banken en obligatiehouders) en verkoop van oude schepen de levenskansen vergroot waren. Het waren in belangrijke mate de uit leningen voortvloeiende vaste lasten, die sommige rederijen in moeilijkheden hadden gebracht en met faillissement bedreigden.

Als minimumgrootte voor de onderpanden werd 400 B.R.T. aangenomen, daar de steun uitsluitend bedoeld was voor de grote zeescheepvaart.

Eind 1933 liepen er 9 leningen, eind 1934 12, eind 1935 17. Dit is het grootste aantal geweest. In het geheel is tot 1 Augustus 1939 voor f 24.253.000.— crediet verleend, waarvan f 5 miljoen met garanties van het Rijk bij banken werd geleend en geheel is afgelost. Het maximum totaal der uitstaande credieten is f 12.874.340.95 geweest in October 1936. In dat jaar, in 1937 en in 1939 werd nog 1 crediet verleend, alle drie voor vlootvernieuwing.

Op 1 Juli 1939 waren nog 8 credieten lopende tot een totaal bedrag van f 7.368.839.49, waarop f 483.659.49 was opgenomen. In dat totaalbedrag bevindt zich een rekening-courant crediet van ruim f 5 miljoen, waarop niets is opgenomen. Dit werd verleend aan een grote rederij als onderdeel van een reorganisatie.

De ervaring met deze credieten is tot dusverre zeer gunstig geweest. Alleen in de moeilijkste jaren is enige achterstand in de betalingen van rente en aflossing ontstaan, doch die achterstand is geheel ingehaald en grote bedragen zijn vrijwillig vervroegd afgelost.

Op drie leningen aan rederijen met ieder één klein schip is enig verlies geleden, in 2 gevallen na executoriale verkoop. Het totaal dezer verliezen bedraagt f 78.988.46, dat is nog niet 1/3 pCt. van het totaal der leningen in 7 jaren.

b. Gagecrediet.

Werden door het eerste ingrijpen van de Benas, bestaande in het verstrekken van leningen, de zwaarst bedreigde rederijen van ondergang gered, voor alle bleven de bedrijfsresultaten ongunstig. Het was voor een belangrijk deel het grote verschil in gage tussen Nederland en de andere zeevarende landen, die de concurrentie onmogelijk maakte. De verliezen op iedere reis werden zo groot, dat het minder nadelig was de schepen op te leggen, terwijl menige rederij niet meer over middelen beschikte om daaruit de verliezen te betalen. In October 1932 lag van de Nederlandse koopvaardijvloot 38 pCt. op (van de trampschepen zelfs 60 pCt.) tegen 21 pCt. van de wereldvloot. Een verschil van 25 en meer pCt. was niet door verdere loonsverlaging, na de reeds ingevoerde van 9 pCt. te compenseren, daar in vergelijking met het loonpeil in Nederland de zeelieden tot de zeer matig bezoldigden behoorden. Gezocht werd naar de mogelijkheid om het verschil van 25 pCt. door aflopende credieten van het Rijk in enkele jaren op te heffen.

Besloten is toen tenslotte, na ampel overleg met de bonden van werkgevers en van opvarenden, dat ter overbrugging van het gageverschil tussen Europese opvarenden van Nederlandse- en andere West-Europese schepen de Benas gedurende één jaar 15 pCt. gagecrediet ter beschikking der rederijen zou stellen, wanneer gages betaald werden volgens de collectieve arbeidersovereenkomsten in de koopvaardij van 28 Juni 1933. Hierin was een loonsverlaging overeen-

gekomen van 10 pCt. in 2 halfjaarlijkse termijnen van 5 pCt.

De rente werd bepaald op 1 pCt. Terugbetaling zou alleen geschieden uit de netto-bedrijfsverschotten.

Verdere daling der valuta's in concurrerende landen, waardoor het gageverschil tot 35 pCt. steeg, maakte in 1934 verdere loondaling nodig en verhoging van het gagecrediet. Daarom trad op 28 Juni 1934 een gewijzigde regeling in, waarbij op de loonkosten der rederijen ongeveer 4 pCt. werd bezuinigd en het gagecrediet van 15 op 21 pCt. der gages van vóór 28 Juni 1933 derhalve op 24.4 pCt. der nieuwe gages werd verhoogd. Deze regeling werd aangegaan tot 1 Januari 1935, doch is daarna 3 maal met 3 maanden verlengd in afwachting van de goedkeuring door de Staten-Generaal van een verder gaande regeling, bekend als „Benassteun”.

In het geheel hebben 26 rederijen van de gagecredieten gebruik gemaakt. Aan één rederij werd toetreding aanvankelijk en aan één definitief geweigerd wegens het voeren van een beleid, waardoor de belangen van samenwerkende rederijen geschaad werden.

Tot 1 Januari 1935 is f 2.692.313.78 gagecrediet opgenomen. In het geheel is hierop door 4 rederijen f 36.236.63 uit winst terugbetaald.

Het in 1935 tot 1 October verleende gagecrediet is verrekend met de met ingang van 1 Januari van dat jaar ingevoerde „Benassteun”. De vorengenoemde credieten van vóór 1 Januari 1935 zijn bij de likwidatie van de Benassteun in 1937 kwijtgescholden.

c. Opligcrediet.

Een andere vorm van steun, waarvoor de Nederlandsche Reedersvereniging zich tot de Regering wendde betrof die voor de opgelegde schepen. In normale jaren komt het opliggen ook voor, voor schepen, die afhankelijk zijn van seizoenvervoer (hout, graan) zelfs in beduidende mate, doch dit is een risico, dat verrekend wordt in de prijspolitiek. In 1932 en 1933 waren echter geen vrachten geïnd, die wat overlieten voor slappe tijden en het opliggen nam op ongekende wijze toe, voor de trampvloot zelfs tot 60 pCt. De deplorabele kaspositie van menige rederij gaf zelfs geen gelegenheid meer om de kosten van het opliggen te betalen, ook al werden die tot het uiterste beperkt, waartoe het Rijk medehielp door gratis ligplaats toe te staan op de Oude Maas, die toen een drukbevolkt (met lege schepen) aanzien kreeg.

De Benas heeft toen onder dezelfde voorwaarden als het gagecrediet opligcredieten verstrekt, berekend naar de grootte der schepen en naar de duur van het opliggen tussen 1 October 1933 en 15 Mei 1934. Hiervan hebben 14 rederijen gebruik gemaakt. In totaal is hiervoor f 224.789.57 uitbetaald, welk bedrag gelijk met het gagecrediet is kwijtgescholden.

d. Benassteun.

Toen het duidelijk werd, dat het als een aflopende aanpassing bedoelde gagecrediet niet toereikend was voor de overbrugging van het verschil in exploitatiekosten tussen Nederlandse en vreemde schepen, heeft de Regering gehoor verleend aan de aandrang van de Nederlandsche Reedersvereniging tot het verlenen van meer afdoende steun. Toen in September 1935 de wet was tot stand gekomen, regelende de verstrekking van renteloze voorschotten ten behoeve van de zeescheepvaart, is met 28 rederijen een daartoe strekkende regeling tot stand gekomen met terugwerkende kracht tot 1 Januari 1935. Voor deze regeling, die buiten de financiën van de Benas om ging, werd de Benas de uitvoerder voor het Rijk, waartoe een kleine statutenwijziging nodig was. Voor zijn administratiekosten bracht de Benas 2 ‰ aan de rederijen in rekening.

De steun werd verleend naar de bruto tonnenmaat

der schepen en de vaardagen volgens schalen voor passagiersschepen, voor vrachtschepen en voor gemengde schepen. In de lijnvaart werden motorschepen beneden 1000 B.R.T. en in de algemene vrachtaart alle schepen beneden die maat uitgesloten. Voor zeesleepboten werd een speciale schaal opgesteld.

Deze regeling heeft gegolden tot in het laatst van 1936, toen door opleving in de scheepvaart en door de depreciatie van de gulden de resultaten belangrijk verbeterd waren. Over het laatste kwartaal 1936 is slechts 50 pCt. van de steun verleend. Alleen rederijen, die 1936 met verlies afsloten, ontvingen ook de tweede 50 pCt. nog geheel of ten dele.

In totaal is over 1935 uitgekeerd f 7.858.920 en over 1936 f 6.364.198.

Terugbetaling, die moest plaats hebben indien over het steunjaar winst was gemaakt, heeft niet plaats gehad. De schuld is gelijk met het gage- en opligcrediet in 1937 geroyeerd.

Aan een rederij, die nog in generlei vorm steun had genoten, werd toen een subsidie van f 500.000 verleend als hulp voor vlootvernieuwing.

In 1937, 1938 en de eerste helft van 1939 heeft de werkzaamheid van de Benas zich in hoofdzaak bepaald tot bemoeiingen met de likwidatie van de K.H.L. en tot afwikkeling, wijziging en een enkele vergroting van de normale hypothecaire leningen.

3. Andere ondersteuning.

Naast de hiervoor beschreven in hoofdzaak geldelijke ondersteuning heeft de Regering nog op verschillende andere wijzen de crisisgevolgen voor de scheepvaart trachten te verzachten. Deze hulp valt hoofdzakelijk op het gebied van de handelspolitiek en wel speciaal op dat van de clearing.

Indirect heeft de scheepvaart in belangrijke mate voordeel genoten van de tot bevordering van de werkgelegenheid in de industrie verleende credieten voor de bouw van schepen op Nederlandse werven. Het s.s. „Nieuw Amsterdam” en vele tientallen kleine motorvrachtschepen, merendeels in de provincie Groningen thuis behorend en daar gebouwd, zijn mede dank zij zulke credieten aan de vloot toegevoegd.

Evenals de hiervoor genoemde tweeërlei bemoeiingen viel ook buiten de werkzaamheden van de Benas de nieuwe overeenkomst tussen het Rijk en de Stoomvaart Mij. „Zeeland”, waarbij het Rijk zijn deelneming in deze rederij belangrijk vergrootte. Hierdoor werd het de rederij mogelijk de beide passagiersschepen „Emma” en „Beatrix” in de vaart te brengen ter vervanging van twee verouderde, oorspronkelijk voor de nachtdienst ingerichte booten.

4. Slotwoord.

De hiervoor weergegeven geschiedenis van een kort tijdsbestek van zware economische strijd, een strijd waarin de Nederlandse koopvaardij zware offers heeft moeten brengen, doch die hij met herstelde gezondheid achter zich laat, dreigt helaas in volstrekte zin geschiedenis van een afgesloten tijdperk te zullen worden. Er is een nieuwe conjunctuur begonnen, waarin de economie geen medezeggenschap meer heeft, althans in betekenis ver is komen achter te staan bij overwegingen van militaire strategie.

Mare liberum is een ijdele klank geworden; internationale samenwerking in het bedrijf, die in de laatste jaren in de tankvaart en de trampvaart ook onder druk van regeringen tot ontwikkeling was gekomen, en waarin de scheepvaart reeds lang een voorbeeld is voor andere bedrijven, wordt belemmerd door protectie van de zijde der Regeringen. De toekomstige samenstelling en de verdeling van de wereldvloot zal geen natuurlijke vrucht meer zijn van het streven naar economische behoeftevoorziening, die inherent is aan de vrije concurrentie met een sterke vrijwillige samenwerking.

Vóór defensiebelangen gingen meespreken, kenden wij al in verschillende landen beschermende bepalingen voor de nationale koopvaardij, die ten doel hadden het vervoer van eigen lading te doen geschieden met eigen schepen, teneinde de voordelen aan de economie van het land te doen ten deel vallen. Vlagbevoorrechtting, subsidies en andere middelen werden niet versmaad. De uitwerking was nogal uiteenlopend. Er zijn grote naties te noemen, waar de verslappende invloed van deze steun de overhand behield.

Geheel anders is de toestand geworden, nu vooral in de grote landen de koopvaardijvloot een belangrijke plaats gekregen heeft in het geheel van de oorlogsbewapening voor de voorziening van het land met grondstoffen enz. Hiervoor zijn bij de dreigende internationale verhoudingen, waarin wij thans leven, geen financiële grenzen. Het is in menig land de Regering, die beslist over de vlootuitbreiding en daartoe de middelen verschafft, niet omdat de schepen in het wereldgoederenvervoer rendabel zullen zijn, maar omdat in geval van een eventuele oorlog het land behoefte heeft aan tonnage.

Reeds heeft sedert de wereldoorlog Japan zijn koopvaardijvloot verdrievoudigd, Italië heeft hem meer dan verdubbeld en Duitsland, dat nagenoeg al zijn schepen moest afstaan, is al weer op het peil van 1914 teruggekomen. Ook de Nederlandse tonnage is verdubbeld sedert 1914 (doch in de crisisjaren met 17 pCt. verminderd), nog sterker groeide de Noorse (met 147 pCt.) en de Griekse, alle zonder belangrijke staatsubsidies, doch de kroon spannen de Verenigde Staten van Amerika met 340 pCt. toeneming, die nog voor een groot deel bestaat uit kort na de oorlog met staatssteun gebouwde „standaard“-schepen, die geen succes zijn geworden, evenmin als de fabuleuse mailcontracten, hetgeen dat land niet weerhoudt thans weer op ruime schaal de nieuwbouw te subsidiëren. Dat geld daarbij geen rol speelt blijkt o.a. uit het feit, dat al die schepen in de Verenigde Staten gebouwd moeten worden, waar de bouwprijs 2 à 2½ maal zo hoog is als in Europa. Engeland, welks vooraanstaande positie sterk is verzwakt, gaat thans om redenen van oorlogsvoorbereiding het bouwen en varen subsidiëren op een wijze, die voor Nederland een ernstige bedreiging vormt. Die met subsidie in verschillende landen gebouwde schepen krijgen met het oog op hun diensten in een oorlog snelheden, die voor normaal gebruik oneconomisch zijn, doch die ze tot nog ernstiger concurrenten in vrede tijd maken.

In totaal is de bruto-tonnage in de wereld (zonder Rusland, dat wellicht de matador is in vlootuitbreiding met staatsgeld) van 1914 tot 1939 toegenomen van 45½ tot 68½ miljoen B.R.T. (Nederland van 1½ tot 3 miljoen) en de capaciteit is nog sterker gestegen als gevolg o.a. van groter snelheid van varen, laden en lossen.

Dat de kunstmatig beperkte wereldhandel behoefte zal hebben aan de in paniekstemming kunstmatig uitgebreide wereldvloot valt helaas te betwijfelen. Een internationale ophigovereenkomst bleek in 1938 onbereikbaar; mogelijk dat groter nood hem in de nabije toekomst een betere kans biedt. Het beste wat te hopen valt, is dat de Nederlandse koopvaardij technisch en financieel zo sterk zal zijn, dat wanneer na deze, naar wij hopen, tijdelijke wanverhouding tussen ladingaanbod en scheepsruimte, weer een normale scheepvaartconjunctuur ontstaat, onze rederijen nog in staat zullen zijn in een eerlijke concurrentie hun positie te handhaven, waartoe de bekwaamheid en de energie aanwezig zijn.

C. J. P. ZAAI-BERG.

MONETAIRE PARADOXEN OP DE ENGELSCH-KAPITAALMARKT TEN GEVOLGE VAN DE OORLOGSVOORBEREIDING.

De Engelsche kapitaalmarkt heeft zich vóór en na den oorlog bij de plaatsing van internationale leeningen relatief in geringe mate laten leiden door politieke voorkeur. In wezen hing deze houding samen met de Engelsche buitenlandsche politiek, die zich niet met bondgenootschappen bezig hield. Vanzelfsprekend werden buitenlandsche leeningen wel op grond van vertrouwen in politieke stabiliteit verstrekt. Zij moesten aan de wenschen van het publiek tegemoet komen. Het politieke vertrouwen was echter voorwaarde voor het crediet. Het crediet moest geen vertrouwen in een te voeren politiek wekken.

Contrôle op de emissiemarkt.

In den jongsten tijd is dit anders geworden. Met de wending der Engelsche machtspolitiek zijn ook de bakens der Engelsche kapitaalmarktpolitiek verzet. Deze vernieuwing sloot aan op een langere ontwikkeling. Reeds sinds 1932 was de markt onder toezicht van den staat en de landspolitiek gesteld. Aanvankelijk stond dit toezicht in dienst van de binnenlandsche monetaire en economische politiek, zooals deze na den val van het £ werd gevoerd. Het Foreign Transactions Advisory Committee, dat sinds 1936 met het technische toezicht was belast, had toestemming te verleenen, alvorens belangrijke emissies of introducties van buitenlandsche obligaties of aandelen mochten plaats vinden. Gezien het monetaire effect van buitenlandsche leeningen, was dat begrijpelijk. Vanzelfsprekend stond de gestie van dit Comité echter mede onder den invloed van de imperiale gedachte, zooals die ook tot uiting kwam in de Ottawa-politiek, welke in 1932 werd geïntroduceerd en in 1933 officieel op de kapitaalmarkt werd toegepast, terwijl in 1934 voorrechten aan de landen van de „sterling-area“ waren toegekend. Ook werd de handelspolitiek in 1934 aan de kapitaalmarktpolitiek gekoppeld. De voortwoekerende crisis bewerkte voorts, dat zich weinig credietwaardige buitenlandsche cliënten konden presentereen. Het Empire stond er relatief goed voor. Dat er bovendien eenige zakelijke redenen voor imperiale voorkeur bestond, moge uit de volgende cijfers blijken:

Leeningen van overheidsorganen van het Empire, welke te Londen werden genoteerd, hadden in Maart 1939 een nominale waarde van £ 962.160.831 en een marktwaarde van £ 915.444.804. Leeningen aan „public foreign borrowers“ hadden te zelfder tijd een nominale waarde van £ 2.256.097.761 en een marktwaarde van slechts £ 414.663.542. Nu bevatten de laatste cijfers het volle bedrag van vele internationale leeningen, waarvan slechts een bescheiden tranche te Londen was geplaatst. Bovendien bevatten zij de vóór-oorlogse Russische schulden en de Mexicaansche stukken, welke reeds jaren in gebreke zijn. Toch geven zij een beeld.¹⁾

Afgezien van deze droevige ervaringen, liet de Engelsche betalingsbalans geen groote investeringen in den vreemde meer toe. Een en ander had tengevolge, dat in de jaren van herstel t.w. 1936, 1937 en 1938, de emissies voor Empiredoeleinden £ 69.520.000 bedroegen, die ten behoeve van vreemde landen daarentegen slechts £ 14.327.000.¹⁾

Tot nu toe was nog geen paradox in de Engelsche kapitaalmarktpolitiek te constateeren. Deze ontstond

¹⁾ The Times, 22 Juni 1939. Aangeteekend zij, dat het Empire in 1938 40.39 pCt. van de totale invoeren van het Vereenigd Koninkrijk leverde tegen 28.9 pCt. in 1931. Theoretisch was dus de transferpositie van het Empire verbeterd. Het Empire nam in 1938 49.87 pCt. van den Britschen uitvoer op. Vgl. de beschouwingen met cijfers omtrent „Foreign Lending Standstill“ in het laatste Midland Bank Monthly Review.

pas, toen de kapitaalstroom zich van Engeland begon af te wenden. Het moogt als bekend worden verondersteld, dat de Engelsche autoriteiten in den aanvang van 1938 nog restricties op de valuta-termijnmarkt en de goudmarkt ophieven. Het werd weer geoorloofd debet te staan in £ tegen onderpand van goud. Ook het toezicht op de kapitaalmarkt zou soepeler worden toegepast. Ongelukkigerwijze coincideerden de hevigste beroeringen in Europa (Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije) en de stabilisatie van den Franschen Franc. Het geld stroomde uit Engeland weg.

Maatregelen tot versterking van de monetaire positie.

Vooralsnog volgde geen compenseerende verstraking van het toezicht op de kapitaalmarkt. De verhandeling van aandelen in Amerikaansche Unit Trusts, welke tengevolge van de zomer-hausse in Wallstreet werden aangeboden, werd nog niet tegengegaan en in den herfst van 1938 mocht nog een pakket van 2.200.000 shares in de Engelsche Woolworth-ondernemingen repatriëren, hetgeen £ 6.084.250 aan vreemde valuta vereischte. Op 20 December 1938 kondigde de Kanselier van de Schatkist echter verscherping van het toezicht aan. De toenemende druk op het £ leidde in de genoemde en in de volgende maanden bovendien tot onderhandsche beperkingen op de speculatie tegen het £ en op transacties in goud, welke op grond van het Tripartite Agreement zelfs tot het buitenland werden uitgebreid. De verhouding tusschen Egalisatiefonds en Bank of England werd herzien, goudoverdracht volgde en de goudvoorraad der Bank of England werd geherwaardeerd. Men kan verdedigen, dat de beperkingen in de valutamarkt overeenkomstig vertoont met een deviezenrégime.

Voor de kapitaalmarkt was belangrijker een „verzoek”, dat op 20 April 1939 door Sir John Simon in het Lagerhuis werd uitgesproken met betrekking tot de belegging van nieuwe gelden in Amerikaansche effecten. Verwisseling van bestaande beleggingen bleef geoorloofd. Op 18 Juli 1939 deelde de Kanselier van de Schatkist voorts in de Commons mede, dat een onderzoek werd ingesteld naar het Engelsche bezit aan buitenlandsche effecten, teneinde dit in geval van nood te kunnen mobiliseeren. Deze mededeelingen wekten remiscencies aan de maatregelen, welke in den oorlog onder den naam „Mobilisation of Securities-scheme” moesten worden genomen. De laatstgenoemde procedure begon vrijwillig in Juli 1915, toen de autoriteiten via de Bank of England Amerikaansche, later ook andere vreemde, effecten begonnen te koopen, en werd in December 1915 uitgebreid. Oorspronkelijk wendde men zich tot verzekeringsmaatschappijen en „trust companies”, na 1 Januari 1916 ook tot het publiek. De regering kocht tegen geldende prijzen à contant of tegen 5 pCt. schatkistobligaties. Ook kon men zijn effecten tegen certificaten „leenen”. De Finance Act 1916, Section 27, welke tot April 1919 geldig bleef, verbond fiscale sancties aan het plan. In Januari 1917 werd een conscriptie ingevoerd, toen de „Defense of the Realm (Securities) Regulations 7C, 7D en 7E” in werking traden. De uitvoering der regeling was in handen van het „American Dollar Securities Committee”, dat in December 1915 was opgericht. In December 1919 rapporteerde deze commissie, dat voor £ 622.595.585 was overgenomen. Buitenlandsche houders zijn steeds van conscriptie uitgezonderd geweest, hetgeen met het oog op de huidige omstandigheden niet zonder belang is.²⁾

Intusschen is het vermelde „verzoek” van den Kanselier van de Schatkist van 20 April j.l. niet aan doovemans ooren gedaan. In eerste instantie was aan de banken en de makelaars niet officieel gevraagd actief mede te werken aan het onofficieele embargo, maar werd onthouding der gewraakte transacties aan

²⁾ Ontleend aan „The Financial Times”, 26 Mei 1939.

het publiek overgelaten. Daarna heeft de beurscommissie den leden van de effectenbeurs echter een circulaire gezonden, waarin verzocht werd aan de cliëntèle geen koerslijsten met de noteeringen van Amerikaansche fondsen te sturen. In Mei verzocht de Bank of England de banken desgelijks te handelen. De zaak is dus zoo, dat het initiatief niet van makelaar of bank mag uitgaan. De Treasury geeft geen speciale instructies.

Wat de Amerikaansche makelaars te Londen betreft, diene het volgende. Op 1 Juni 1939 kozen vertegenwoordigers van 30 Amerikaansche „brokerage houses” met kantoren te Londen een commissie, welke een gedragslijn zou opstellen. Op 6 Juni besloot men te zullen afzien van het rondzenden van lijsten van dollarfondsen in het Vereenigd Koninkrijk, terwijl bepaalde circulaires de waarschuwing zullen bevatten, dat men daarbij de cliënten niet uitnodigt hun bezit aan dollarfondsen uit te breiden.³⁾ Wenscht de cliënt toch Amerikaansche effecten te koopen, dan wordt hij op het embargo gewezen. Insisteert hij, dan wordt de order uitgevoerd. Intusschen zijn de zaken der Amerikaansche makelaars te Londen daardoor zeer achteruitgegaan, reden waarom verplaatsing naar Parijs, Amsterdam en Zürich wordt overwogen.

Verstreking van „politieke” leeningen.

Uit het voorgaande moogt blijken, dat de Engelsche autoriteiten strenge beperkingen aan buitenlandsche transacties op de Engelsche kapitaalmarkt hebben aangelegd. J. M. Keynes schreef in een Times-artikel van 24 Juli, getiteld: „Borrowing by the State”, terloops „So far as new foreign issues are concerned a *laissez faire* investment market is a thing of the past. The control of purchases in Wall Street has been tightened up.” En hier *vangt de paradox* aan. Want te zelfder tijd worden credieten aan verbonden mogelijkheden door de Treasury geëntameerd en gegarandeerd, welke eenvoudigheidshalve het beste door bijgaanden staat kunnen worden voorgesteld. Deze credieten zijn voornamelijk goederencredieten, door middel van het Export Credits Guarantee Department gegarandeerd. In hoeverre goederencredieten andere monetaire gevolgen hebben dan deviezencredieten moogt nader blijken. Wij noemden hier slechts die recente credieten, te beginnen met dat aan Turkije, welke met het oog op de herbewapening werden verstrekt. Andere en vroegere exportcredieten kunnen als normaal worden beschouwd en geven geen aanleiding tot het constateeren van een paradox.⁴⁾

Geruchten omtrent een groote leening aan Duitschland, tegen politieke concessies, werden door Chamberlain op 24 Juli gedémanteerd.

Het crediet van de Treasury aan voormalig Tsjecho-Slowakije, dat na de Septembercrisis van 1938 ten bedrage van £ 6 miljoen werd verstrekt, waarvan in Maart 1939 opgenomen £ 2.25 miljoen, zal misschien uit de te Londen geblokkeerde Tsjechische saldi worden terugbetaald. Dit reliefcridiet, waarbij ook Frankrijk betrokken was, kan dus buiten beschouwing gelaten worden. Aangeteekend zij, dat £ 4 miljoen ten behoeve van vluchtelingen geschonken zou worden.

De wettelijke fundeering dezer credieten was in oorsprong de Export Credits Guarantee Act. Waar deze in haar oude versie bewapeningscredieten verbod, moest b.v. het militaire crediet aan Turkije van

³⁾ Een plan een clearing-house voor Amerikaansche fondsen op te richten heeft men intusschen laten vallen.

⁴⁾ De door de exportcredietverzekering te dekken bedragen kunnen tot 10 jaren loopen. Men is dus gerechtigd dezelve uit den gezichtshoek van de kapitaalmarkt te bezien. Van de normale credieten zijn te noemen: £ 3 miljoen voor H. A. Brassert & Co. voor den bouw der Karabuk-staalfabrieken in Turkije, £ 5 miljoen voor Westinghouse voor leveranties aan Polen (1936), £ 10 miljoen voor Sovjet-Rusland (1936) en £ 7 miljoen voor China (1937).

Leeningen van Engeland onder garantie aan bevriende mogendheden.

Land	Maand	Bedrag in mill. £	Garant E. C. G. D. *)	Doel
Turkije	Juni 1938	10	E. C. G. D.	Constructies.
Turkije	Juni 1938	6	Treasury	Wapens.
China	Dec. 1938	0.5	E. C. G. D.	Vrachtauto's.
China 1)	Mrt. 1939	5	Treasury	Muntstabilisatie
Bulgarije ..	Apr. 1939	0.5	E. C. G. D.	Exporten.
Roemenië ..	Juli 1939	5.5	E. C. G. D.	Wapens etc.
Griekenland	Juli 1939	2	E. C. G. D.	Wapens etc.
Polen 2)	Herfst'39?	5	Treasury	Muntstabilisatie
Polen	Aug. 1939	8	E. C. G. D.	Wapens etc.
N.-Zeeland 3)	Juli 1939	9	E. C. G. D.	Wap. en and. inv.
Irak 4)	?	3	E. C. G. D.	Wapens.
Bulgarije ..	Aug. 1939	0.5	E. C. G. D.	Exporten.
Zuidslavië 5)	Aug. 1939	4?	E. C. G. D.	Wapens.
Portugal....	?	?	?	?
Egypte	?	?	?	?

*) Export Credits Guarantee Department.

1) Chineesche banken brachten ook £ 5 miljoen op. Op 11 Juli verklaarde Sir John Simon in het Lagerhuis, dat verdere maatregelen niet worden overwogen. De stabilisatie is blijkens de recente daling van den Chineeschen Dollar mislukt. Men schijnt zonder Amerikaansche hulp niet verder te willen gaan. Intusschen verklaarde Chamberlain op 24 Juli, dat Engeland zich het recht voorbehoudt China handelscredieten te geven. Men verwacht een nieuw exportcrediet van £ 3 miljoen. Op 1 Augustus verklaarde Simon, dat de opvattingen der regeering omtrent de wenschelijkheid eener Chineesche stabilisatie niet gewijzigd waren, zulks ondanks het accoord van Tokio van Juli jl.

2) Frankrijk geeft Frs. 600 miljoen. Deze leeningen kwamen nog niet tot stand, omdat Polen een leening in goud wenscht en Engeland en Frankrijk slechts Ponden en Frans willen geven.

3) De credietwaardigheid van Nieuw-Zeeland laat geen beroep op de vrije kapitaalmarkt toe. Over het converteeren van de Nieuw-Zeelandse leening, vervallende Januari 1940, waarvan nog £ 17 miljoen uitstaat, is een overeenkomst tot stand gekomen.

Van het exportcrediet ad £ 9 miljoen is £ 5 miljoen voor de Nieuw-Zeelandse regeering en £ 4 miljoen voor particulieren in Nieuw-Zeeland bestemd.

4) De Iraq Petroleum Company verstrekte onlangs reeds £ 3 miljoen. Een regeeringscrediet ad £ 3.000.000 wordt verwacht.

5) Zuidslavië wees tot nu toe Engelsch crediet af, doch accepteerde een Duitsche offerte van R.M. 200 miljoen en een Italiaansch aanbod ad 500 miljoen Lire. Over 600 miljoen Dinar wordt met Italië onderhandeld. Ook werd een Fransch crediet van Fr. Frs. 600 miljoen, te verstreken door Seligmann, geaccepteerd.

Juni 1938 over een aparte wet geleid worden. Hetzelfde geldt voor het stabilisatiecrediet aan China. In December 1938 werd echter in het algemeen voor zoodanige doeleinden van nationaal belang zonder volledige commercieele basis £ 10 miljoen gevoteerd. Daarmede werd de actieradius der exportcredieten uitgebreid. Het te dekken bedrag werd voor normalen uitvoer daarenboven eveneens in December tot £ 75 miljoen verhoogd. 6) En in Juli 1939 tenslotte is het bedrag van £ 10 miljoen voor „bijzondere credieten” tot £ 60 miljoen verhoogd. Rente wordt in het fonds gestort, dat aldus de £ 100 miljoen zou naderen. Technisch schijnt de constructie dezer credieten zoo te zijn, dat schatkistbiljetten der betrokken staten met garantie van de regeering aan de markt worden gebracht of wel door de regeering direct worden genomen. De rente bedraagt rond 5 pCt., de looptijd tot 20 jaar (Overseas Trade Guarantees Act).

De waarde van den door normale garantie gedekten uitvoer bedroeg over 1933/34 £ 7.5 miljoen, over 1934/35 £ 15 miljoen, over 1935/36 £ 20.5 miljoen, over 1936/37 35 miljoen en over 1937/38 £ 42.9 miljoen. 7)

8) In Juni 1937 was dit bedrag reeds van £ 25 miljoen tot £ 50 miljoen verhoogd.

9) Wirtschaftsdienst, 3 Maart 1937, blz. 285 e.v.

Groote leeningsbehoeften.

Naast de credieten van Treasury en Export Credit Guarantee Department, waarvoor de staat toch weer gelden zal moeten opnemen, moet de kapitaalmarkt te Londen ook ten deele de bewapening van credietwaardige Empire-landen direct verwerken. Gemakkelijk gaat dit niet meer. In Juni 1939 mislukte een Australische bewapeningsleening ad £ 6 miljoen, nadat een leening van Zuid-Afrika ad £ 5 miljoen en een van Noord-Ierland ad £ 2.500.000 tevoren waren geslaagd. Emittenten konden slechts 20 pCt. plaatsen. Op 19 Juli werd weer een leening ad £ 2 miljoen ten laste der regeering van de Soedan aangeboden, welke eveneens mislukte.

De jongste mededeelingen over de eischen, die de Engelsche regeering zelve aan de kapitaalmarkt zal moeten stellen, doen de aarzeling voor recente Empire-leeningen maar al te zeer begrijpen 7). Reeds mislukte zelfs een leening der Londensche County Council ad £ 7.500.000.

Op 14 Juli deelde Sir John Simon in het Lagerhuis mede, dat dit jaar £ 500.000.000 voor de defensie moest worden geleend, waarvan hij £ 150.000.000 met schatkistpapier hoopte te kunnen financieren. De kapitaalmarkt zal dus £ 350.000.000 moeten opnemen 8).

Over deze omstandigheden zijn beperkingen op de kapitaalafvloeiing begrijpelijk. Merkwaardig is uit financieel oogpunt de stimuleering van buitenlandse credieten daarnaast.

Alvorens wij nu onze paradox kunnen stellen, moeten wij ons afvragen, of wij gerechtigd zijn de vermelde goederencredieten naast deviezenafvloeiing tengevolge van beleggingen in de Vereenigde Staten te stellen. Worden hier grootheden van dezelfde orde vergeleken? Deze vraag moet naar onze meening bevestigend worden beantwoord. Een crediet betekent een prestatie tegen een uitgestelde tegenprestatie. Bij een deviezencrediet wordt valuta of goud aan het credietgevende land onttrokken, waardoor normaliter in laatste instantie de credietbasis van het land zelf wordt verkleind. Bij een goederencrediet worden goederen geleverd, waarvoor geen deviezen worden ontvangen. De goederen bestaan ten deele uit grondstoffen, welke in deviezen zijn betaald. Ten deele zijn voor derzelver productie ruilmiddelen in het verkeer gesteld, welke tot invoer zullen leiden. In beide gevallen wordt een deviezenverlies geleden. En mochten deze gevallen zich niet voordoen, dan is een koopkrachtsverhooging tot stand gekomen, waartegenover geen verhoogde productie van consumptiemiddelen staat. Deze ontwikkeling moet tot een zekere prijsverhooging leiden, welke credietcontractie noodzakelijk kan maken. Hoe men de zaak ook beziet, steeds wordt hetzelfde effect gecreëerd, alsof een deviezencrediet ware gegeven.

Het schijnt dan ook gerechtvaardigd te concluderen, dat op de Engelsche kapitaalmarkt een paradox heerscht. Eenerzijds wordt kapitaalafvloeiing geremd, anderzijds gestimuleerd. De remming geschiedt t.o.v. financieel krachtige landen, de stimulatie t.o.v. financieel zwakke landen. Uit technisch oogpunt wordt de Engelsche deviezenpositie dus ernstig geschaad.

Het zij verre deze politiek te veroordeelen. Oorlogsvoorbereiding is steeds oneconomisch. Maar het schijnt van eenig belang de consequenties voor oogen te houden.

Dr. B. W. KRANENBURG.

7) J. M. Keynes bepleit in een Times-artikel van 25 Juli 1939 financiering der bewapening met schatkistpapier tot voldoende liquiditeit is bereikt om op basis der rente van 1935/1937 te kunnen leenen.

8) Zie het artikel „Dripping towards inflation” in „The Economist” van 29 Juli 1939. De auteur berekent, dat de staat, verbonden mogendheden, lagere publiekrechtelijke lichamen en de industrie in het loopende jaar tusschen de £ 800 en -£ 1000 miljoen moeten leenen, hetgeen de jaarlijksche besparingen verre overtreft.

DE PRODUCTIE EN INVOER VAN BACON IN GROOT-BRITANNIË.

De verrassende stijging van onze baconuitvoer naar Engeland in het eerste halfjaar van 1939 geeft ons aanleiding het beloop van de productie en den invoer van bacon in dat land nader te beschouwen.

De redenen en het doel van het ingrijpen.

De invoer van bacon nam in de eerste depressiejaren — vooral in 1931 — sprongsgewijze toe. In vele landen van Europa vond in die jaren een verschuiving van den akkerbouw naar de veehouderij plaats. Zoowel de relatief betere prijzen als de sterke daling van de voederkosten werkten dit in de hand. Bij dalende koopkracht betekende dit toenemende aanbod een gevoeligen druk op de Engelsche markt.

In April 1932 werd een reorganisatie-commissie ingesteld om op grond van de „Marketing Act” een regeling voor den afzet van de inheemsche baconvarkens en bacon te ontwerpen en verder na te gaan, in hoeverre door een hoeveelheidsbeperking van den baconinvoer de binnenlandsche markt gesaneerd zou kunnen worden. In haar rapport van October 1932 adviseerde deze commissie maatregelen te nemen, die zouden leiden tot een stabiel aanbod van bacon op de Engelsche markt. Het gemiddelde verbruik in de jaren 1925—1930 werd als normaal beschouwd. Dit bedroeg 10.670.000 cwts. per jaar. Ten opzichte van de consumptie in 1931 betekende dit een vermindering van ruim 20 pCt. Door deze verkrapting van het aanbod hoopte men den prijs op een loonend peil voor de Engelsche varkensmesters te kunnen krijgen.

Van het normaal geachte jaarlijksche aanbod van bacon werd in 1932 slechts ongeveer $\frac{1}{7}$ deel in Groot-Brittannië zelf voortgebracht. De varkenshouderij is in hoofdzaak geconcentreerd in Engeland en Wales en in Schotland van betrekkelijk weinig betekenis. De commissie achtte evenwel groote mogelijkheden aanwezig om de inheemsche baconproductie op te voeren. Het werd mogelijk en wenschelijk geacht de eigen baconproductie telkens in vier maanden met 10 pCt. uit te breiden. Na $2\frac{1}{2}$ jaar zou men op deze wijze het dubbele quantum bereikt hebben.

Op zichzelf schenen er geen ernstige hinderpalen aanwezig te zijn om de eigen baconproductie sterk te vergrooten. De productie van varkensvleesch staat vrij los van den bodem. Het is een typische „veredelingsindustrie” van plantaardige voedermiddelen. Weliswaar is de situatie in Denemarken en Nederland gunstiger dan in Engeland, door de ruimere beschikking over bijproducten van de boterbereiding. In plaats van het veredelde product — de bacon — in te voeren zou men in Engeland de grondstof er voor kunnen importeren en zodoende de toegevoegde waarde zelf kunnen verdienen. In de jaren na den oorlog werd het invoeroverschot in Engeland steeds grooter en was, bij het geringe succes om den export te vergrooten, een maatregel welkom, die de invoerbehoefte beloofde te verminderen. Ook hoopte men in deze jaren een vermindering van de werkloosheid te kunnen verkrijgen door binnenlandsche kolonisatie in den landbouw.

De voorstellen van de reorganisatie-commissie vonden een willig oor bij de Nationale Regeering, die de Labourregeering nog in 1931 was opgevolgd. Hoewel van protectionistische gezindheid, was de Regeering toch huiverig rechtstreeks in te gaan tegen de traditioneele politiek van goedkoop voedsel door het instellen van invoerrechten. Op tweeërlei wijze trachtte men de vergroting van de inheemsche baconproductie te bevorderen. In de eerste plaats door een regeling van de binnenlandsche markt en ten tweede door beperking van den invoer van bacon.

Het contractenstelsel.

De voorstellen van de reorganisatie-commissie vonden belichaming in „The Pigs Marketing

Scheme” en „The Bacon Marketing Scheme”, waaraan in September 1933 de Overheid haar sanctie verleende. Een toporganisatie van de varkensmesters — „The Pigs Board” — en een van de baconfabrikanten — „The Bacon Board” — werd gezamenlijk de uitvoering van deze maatregelen opgedragen ¹⁾. Deze organisaties stellen in gemeenschappelijk overleg de verkoopvoorwaarden, de levertermijnen en de prijsnormen vast. Binnen het kader van deze algemeene bepalingen kunnen contracten gesloten worden omtrent het aantal te leveren varkens. Slechts aangesloten varkensmesters mogen baconvarkens leveren aan baconfabrikanten en alleen voor aangesloten baconfabrikanten is het geoorloofd baconvarkens te koopen en bacon te verkoopen ²⁾.

De productie van varkensvleesch in Engeland bestaat naar hoeveelheid voor ongeveer $\frac{2}{3}$ deel uit versch varkensvleesch (pork) en voor de rest uit bacon. Voor de verkrijging van versch varkensvleesch dienen varkens van omstreeks vijf maanden oudheid; voor de bereiding van bacon zijn varkens van acht à negen maanden noodig. De meeste varkens zijn geschikt voor beide doeleinden. Al naar de marktvooruitzichten zijn, kan men de varkens op den leeftijd van vijf maanden of acht à negen afzetten. Onder de marktregeling vallen evenwel alleen de baconvarkens. De contracten loopen voor een vrij korten termijn n.l. hoogstens een jaar. Niemand is verder verplicht een contract te sluiten. De voorwaarden moeten elk jaar zoo aantrekkelijk gemaakt worden, dat door vrijwillige inschrijving de baconindustrie een voldoende aantal varkens tot zijn beschikking krijgt.

Het stelsel van contracten is geen succes geworden. De groote moeilijkheid was overeenstemming te verkrijgen tusschen de organisaties van de varkensmesters en de baconfabrikanten inzake de prijsnormen. In het eerste contract, dat voor den tijd van vier maanden gold, werd de variatie in den prijs van de varkens in hoofdzaak bepaald door den prijs van de voedermiddelen. Dit liep uit op verliezen voor de baconfabrikanten, daar de prijs van het Engelsche bacon niet steeg volgens de gekoesterde verwachtingen. De drastische beperking van den baconinvoer had wel een prijsstijging van bacon tot gevolg, maar een zeer ongelijkmatige. De prijzen van Deensche bacon trokken sterk aan, terwijl de prijs van het Engelsche bacon weinig verandering toonde. Duidelijk bleek, dat men de baconmarkt in Engeland niet gegeneraliseerd als één markt kan zien, maar dat deze markt uiteenvalt in verschillende sectoren. In de volgende contractperioden werden ook de prijzen van het Engelsche bacon en de bijproducten — naast de prijzen van de voedermiddelen — opgenomen in de formule ter bepaling van de prijzen van de varkens. Op deze algemeene voorwaarden werd evenwel niet in voldoende mate ingeschreven om een aantal varkens te verkrijgen, dat groot genoeg is voor het volledige gebruik van de capaciteit der baconfabrieken. Hierdoor was de organisatie van de varkensmesters gedwongen de baconfabrikanten toe te staan op de vrije markt baconvarkens aan te koopen. Daar den baconfabrikanten er veel aan gelegen was hun capaciteit volledig te gebruiken, werden op de vrije markt vaak hogere prijzen besteed dan de gecontracteerde leveranciers ontvingen. Bij de nieuwe inschrijvingen zagen vele boeren er hun voordeel in niet te contracteeren, maar op de vrije markt de betere kansen af te wachten. In den herfst van 1936 leidde dit tot het niet verder functioneeren van het contractensysteem. De „Bacon

¹⁾ Boven deze beide toporganisaties van de belanghebbers stelde de Regeering in 1935 een onafhankelijke instantie — „The Bacon Development Board” —, die een controleerende bevoegdheid heeft.

²⁾ Op deze bepalingen bestaan enkele uitzonderingen, die betrekking hebben op kleine inrichtingen en ook op groote fabrieken, indien deze een tekort aan aanvoer hebben.

Board" verklaarde het contract nietig op grond van een te klein aantal aangeboden varkens voor een economisch gebruik van de fabriekscapaciteit.

De Regeering heeft evenwel met „The Bacon Industry Act, 1938" weer nieuw leven probeeren te blazen in het contractstelsel. Met de fouten van de oude regeling is rekening gehouden. Zoo is aankoop op de vrije markt door de baconfabrikanten alleen bij uitzondering geoorloofd en dan nog slechts tegen lagere prijzen dan de contractprijzen. Verder wordt voor drie jaren een subsidie van ongeveer £ 1.000.000 per jaar ingesteld om de baconindustrie in de gelegenheid te stellen door rationalisatie tot een lagere kostprijs te komen. De inschrijving stelde teleur. Er werden voor den termijn 1 Dec. 1938 tot 30 November 1939 nog geen 1.500.000 varkens aangeboden, terwijl in 1936 de „Bacon Board" een inschrijving van 1.800.000 varkens al te weinig vond³⁾. Nu lijkt het verschil grooter dan het in werkelijkheid is, daar het aantal kleine baconbereiders, die buiten de markt-ordering vallen, onder de nieuwe regeling grooter is dan onder de oude regeling. Op rekening van deze kleine baconbereiders mogen nl. wel ongeveer 250.000 varkens gesteld worden.

De hoeveelheidscontingenteering van den invoer.

De beperking van den invoer van bacon vormde het eigenlijke wapen om de prijzen op de binnenlandse markt op een hoogte te krijgen, die voor den Britschen producent voldoende aantrekkelijk zou zijn om de varkensteelt uit te breiden. In het begin trachtte de Overheid door vrijwillige afspraken tot een besnoeiing van den import te komen. Op het einde van 1932 beloofden de niet-Britsche invoerlanden hun uitvoer naar Engeland ten opzichte van het laatste jaar met 15 pCt. te verminderen. Bij verdere voorstellen tot invoerreductie, lukte het evenwel niet tot overeenstemming te komen. In April 1934 ging toen de Regeering over tot een wettelijke contingentteering naar hoeveelheid.

De Britsche landen kregen in overeenstemming met de overeenkomsten van Ottawa een toenemend aandeel van den invoer. Canada was te Ottawa zoo gulzig, dat het een contingent toegewezen kreeg, dat het bij lange na niet kon uitputten. Het toegezegde contingent was 2.500.000 cwts. groot, terwijl de baconuitvoer naar Engeland in 1932 slechts 182.000 cwts. bedroeg. Nadien is de Canadeesche baconuitvoer naar Engeland sterk toegenomen, maar in 1938 werd nog slechts ruim de helft van het contingent gehaald.

In het handelsverdrag van 1933 kreeg Denemarken de toezegging, dat zijn aandeel van het totale niet-

³⁾ In 1934 en 1935 zijn resp. 1.476.000 en 1.781.000 baconvarkens contractueel geleverd.

Britsche contingent minstens 62 pCt. zou bedragen.

Het Nederlandsche aandeel in den baconimport werd autonoom door de „Board of Trade" op 9.5 pCt. vastgesteld.

De onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van den invoer van bacon.

Opvallend is de stijging van den totalen invoer van 1929 tot 1931, die vooral op rekening komt van Denemarken, en de nog grootere daling van den invoer na 1932. Van 1932 tot 1936 is de invoer met meer dan 40 pCt. verminderd; nadien is de invoer weer eenigszins gestegen. De invoer uit de Britsche landen — Canada en Ierland — vertoont een tegengestelde beweging als de uitvoer uit de niet-Britsche landen; tot 1932 een dalende tendens en na 1932 een naar verhouding zeer groote toeneming.

Het blijkt, dat van de grootere importbehoefte en de daling van den invoer uit de Britsche landen geprofiteerd is door alle niet-Britsche landen met uitzondering van Denemarken.

De resultaten.

De bevordering van de inheemsche productie van varkensvleesch heeft de hooggespannen verwachtingen van de reorganisatie-commissie van 1932 niet vervuld. Het aantal varkens in het Vereenigd Koninkrijk is wel toegenomen, maar tot een verdubbeling van het aantal in 2½ jaar tijds is het bij lange na niet gekomen. In vergelijking met 1932 heeft de grootste toeneming in 1936 ongeveer 28 pCt. bedragen. Na 1936 is de tendens weer dalende.

Aantal varkens in duizendtallen.

	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Engeland en Wales	3185	3069	3320	3313	3804	3635	3561
Schotland	165	167	206	260	236	248	244
Noord-Ierland	220	271	380	458	522	570	561
Het Vereenigd Koninkrijk	3570	3507	3907	4531	4562	4453	4366

Dat ook de nieuwe baconwet nog geen keer gebracht heeft in de teruggaande ontwikkeling blijkt uit de cijfers van de varkenstelling van Maart jl. in Engeland en Wales, die weer 8 pCt. lager waren dan in Maart 1937.

De totale consumptie van varkensvleesch is door de beperking van den invoer gevoelig afgenomen. In 1932 werd in totaal 20.692.000 cwts. varkensvleesch verbruikt, terwijl dit in 1937 rond 17.000.000 cwts. bedroeg. Per hoofd der bevolking beteekent dit een daling van de consumptie met 12.6 pCt.⁴⁾

Doordat de invoer vrij van rechten bleef en vooral de prijs van ingevoerd bacon opliep, konden de exporteerende landen profiteren van de prijsstijging.

⁴⁾ Pag. 166, Lord Addison of Stallingborough, A Policy for British Agriculture, London 1939.

Invoer van bacon in het Vereenigd Koninkrijk (in 1000 cwts.).

Jaar	Totaal Generaal	Britsche landen				Niet-Britsche landen							
		Totaal	Canada	Ierland	Andere	Totaal	Dene- marken	Neder- land	Polen	Zweden	Lithauen	Ver. Staten	Andere
1926 ..	7471	1310	870	434	6	6162	3642	619	180	258	—	1189	274
1927 ..	8482	956	503	451	2	7526	5091	797	117	474	2	641	404
1928 ..	8853	863	307	555	1	7990	5376	1061	118	441	2	538	454
1929 ..	8278	696	198	497	1	7582	4977	901	305	380	5	635	379
1930 ..	9191	433	99	331	3	8758	6118	842	483	550	73	479	213
1931 ..	11133	348	49	297	2	10786	7339	1000	1077	577	362	189	242
1932 ..	11391	384	182	200	2	11007	7670	976	1135	424	512	64	226
1933 ..	9084	711	507	204	—	8373	5524	873	784	403	415	63	311
1934 ..	7598	1263	894	368	1	6335	4288	608	463	297	252	40	387
1935 ..	6927	1378	919	458	1	5549	3826	509	430	257	165	20	342
1936 ..	6570	1598	1092	505	1	4972	3373	485	408	242	194	17	253
1937 ..	6926	1898	1388	510	—	5028	3429	481	442	250	188	7	231
1938 ..	6868	1813	1276	537	—	5056	3389	514	456	251	190	43	213
le halfj.													
1937 ..	3507	997	770	227	—	2510	1700	255	217	131	95	4	108
1938 ..	3431	941	701	240	—	2490	1673	250	222	129	95	11	110
1939 ..	3624	792	508	212	—	2832	1685	364	307	167	150	33	126

Bron: Trade of the United Kingdom.

Invoer van bacon in het Vereenigd Koninkrijk.

	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Hoeveelheid (in 1000 Cwts.)	11391	9084	7598	6927	6570	6926	6868
Waarde (in £ 1000)	30189	29928	30047	27394	27258	29287	30921

Ondanks een daling van de ingevoerde hoeveelheid met 40 pCt. is de waarde betrekkelijk weinig gedaald, ja was deze zelfs in 1938 hooger dan in 1932. Deze politiek van „minder waar voor meer geld” heeft in Engeland veel oppositie in het leven geroepen.

Bij de beoordeeling van de prijzen moet men evenwel niet uit het oog verliezen, dat de prijzen van 1932 abnormaal laag waren en waarschijnlijk reeds uit eigen beweging een vermindering van den invoer tengevolge zouden hebben gehad.

Het is moeilijk uit te maken welk effect de nieuwe maatregelen zullen hebben, die gebaseerd zijn op „The Bacon Industry Act 1938”. Door rationalisatie van de fabricage en verbetering van de varkenssteelt en -mesterij zal nog veel bereikt kunnen worden. De Overheid wenscht evenwel blijkbaar niet een al te groote uitbreiding in snel tempo. De subsidie is namelijk beperkt tot een bepaald aantal baconvarkens, nl. resp. in 1939, 1940 en 1941 tot 2.100.000, 2.400.000 en 2.500.000 stuks.

Wat ook de plannen mogen zijn, het wil ons voorkomen, dat de huidige omstandigheden veel minder gunstig zijn voor een sterke uitbreiding van de Engelsche varkenssteelt dan in 1932. Van binnenlandsche kolonisatieplannen in den landbouw is nu geen sprake meer. De snel opgaande bewapeningsconjunctuur onttrekt integendeel in toenemende mate arbeidskrachten aan den landbouw.

Het heeft eerder den schijn, dat de huidige productie van varkensvleesch slechts met moeite gehandhaafd zal kunnen worden. De toeneming van de vleeschconsumptie, tengevolge van de verbetering der conjunctuur, zal er waarschijnlijk bovendien toe leiden, dat de Engelsche varkensmesters meer versch varkensvleesch op de markt brengen, waardoor dus de importbehoefte aan bacon nog vergroot wordt.

J. HORRING.

MOGELIJKHEDEN EN MOEILIKHEDEN BIJ DEN EXPORT VAN GROENTEN EN FRUIT VAN NEDERLAND EN SURINAME NAAR CURAÇAO.

Versche groenten en fruit. Deze categorieën van levensmiddelen zijn alle bij uitstek Nederlandsche exportartikelen. Desondanks levert Amerika het leeuwendeel van de niet-tropische groenten en vruchten. Het totaal der Amerikaansche leveranties is f 241.000 en dat der Nederlandsche f 54.000.

Bij den Amerikaanschen invoer valt op te merken, dat de zeevrachten voor het kortere traject Vereenigde Staten—Curaçao zeker lager kunnen zijn dan voor het traject Nederland—Curaçao, doch hiertegenover staat, dat voor appels en peren uit Californië nog een lang spoorwegvervoer boven op de vracht komt, terwijl dat in het kleine Nederland geen rol speelt.

Van Amerikaansche groenten (f 90.000) en fruit (f 71.000) gaat resp. 75 pCt. en 50 pCt. naar Aruba en tegen dezen invoer is de concurrentie moeilijk. Nederlandsche groenten en fruit gaan practisch niet naar Aruba. Naast de vrachten zit de oorzaak in den overtochtsduur.

In tegenstelling met de gewoonte, die bestaat bij de maatschappijen, die de tankbooten der Koninklijke Shell-groep exploiteeren, maakt de tankbootleiding der Lago-maatschappij geen bezwaar tegen vervoer van levensmiddelen met deze booten, ten behoeve van de eigen employé's, van de Vereenigde Staten naar Aruba. Dit vervoer is natuurlijk zeer snel en goedkoop. Twee daartoe speciaal ingerichte tankbooten

varen geregeld tusschen New-York en Aruba en zijn voor vervoer van gebruiksartikelen en passagiers ingericht. De New-York—Venezuela lijn der K.N.S.M. geeft ook een verbinding New-York—Aruba, doch vervoert dientengevolge weinig voor de Lago. Men vraagt zich af, of niet van Regeeringswege een wenk dient te worden gegeven om het daarheen te leiden, dat de Amerikaansche tankbooten geen importartikelen meer vervoeren, omdat de aldus verleende voor-sprong strekt ten nadeele van de Nederlandsche scheepvaart en indirect ook van de Nederlandsche exporteurs en exportartikelen.

Een tweeden grooten tijdvoorsprong bij de levering, i.c. aan Aruba en Curaçao beide, van versche groenten (bijv. sla) en andere artikelen, als peren, die moeilijk lang goed zijn te houden, verkregen de Vereenigde Staten door de instelling der 4-daagsche verbinding New-York—Curaçao door de Grace-line in 1938. Nederlandsche groente als zoodanig is intuschen zeker evengoed als die uit de Vereenigde Staten. Wortelen zullen echter beter dan bladgroente de lange reis verdragen en dit geldt ook voor kool, roode biet, koolraap, enz. Nederland moet zich dus niet op levering van meer salade, andijvie, spinazie e.d. bladgroenten gaan toelagen, want de K.N.S.M.-verbinding vergt nog steeds 16 dagen. De meer houdbare groenten komen na deze lange koelruimreis goed over, doch bij de korte reis van 4 dagen met de genoemde directe verbinding New-York—Curaçao met de Grace-line, vervalt de noodzaak van koelruimte geheel en al en kan men de veel lagere dekladingvracht bedingen voor deze groenten. Al is de concurrentie dus moeilijk, toch moet de Regeering doen wat zij kan voor den Nederlandschen export van groenten en fruit, vooral nu deze in elk opzicht met moeilijkheden heeft te kampen. Geregeld werd in de laatste jaren groente vernietigd. Het helpt altijd weer iets, als hiervan een klein deel in West-Indië kan worden geplaatst. Minister Steenberghe wees tijdens zijn recente radioredevoeringen op de dringende noodzaak van meer export van Nederlandsche groenten. En een dezer dagen sloot Duitsland weer eens zijn grenzen voor een groot kwantum van dit Nederlandsche product.

Het Nederlandsche fruit is volgens velen inferieur aan het Amerikaansche, maar men bedenke, dat op Curaçao de gewoonte der Amerikaansche oriëntering een groote rol speelt en dat enkele Nederlandsche soorten, als bijv. de goudrenetten¹⁾, het beste buitenlandsche fruit evenaren. Ons land, zeggen velen, importeert zelf fruit, doch dit is dikwijls geen argument, want in casu exporteert het bijv. evenveel fruit als het importeert (import 2.4 miljoen gulden in 1937, export 2.2 miljoen gulden in hetzelfde jaar, voor de twee hoofdartikelen appels en peren). Appelen hebben een betere kans op goede overkomst bij vervoer in koelruimte naar Curaçao dan de snel bedervende peren, nu de reisduur altijd nog 16 dagen is.

Tropische groenten en fruit. Het invoertotaal voor deze categorie is in de Nederlandsche Antillen f 208.000 (sinaasappelen en bananen), dus veel hooger dan dat van de niet-tropische producten.

Men stelt zich dikwijls voor, dat Suriname deze markt eens zal veroveren. M.i. moet men echter het volgende bedenken bij de bananen:

1e. Bij bananen is Venezuela de voornaamste leverancier. Het transport duurt een nacht vanaf Puerto Cabello en is per schoener zeer goedkoop. Ook als Suriname een directe lijn naar Curaçao krijgt en zoo'n meer frequente 4 dagen durende verbinding het mogelijk maakt om bananen en sinaasappelen met natuurlijke luchtkoeling over te brengen, dan zal toch de vracht hooger moeten zijn voor de bananen van Suriname, dan voor die van Venezuela.

2e. Venezuela steunt zijn bacovenexport met uit-

¹⁾ Deze komen in Curaçao veel duurder dan Amerikaansche appels; de vracht zal hier een rol spelen.

voerprijs, die thans zelfs 50 pCt. ad valorem bedragen. Dit zal Suriname moeilijk kunnen doen.

3e. Santo Domingo en vooral Haiti zijn geduchte concurrenten voor den Surinaamschen bacovenexport naar Curaçao. De afstand is korter en er zijn directe frequente scheepvaartverbindingen van deze landen, vooral van Haiti, met Curaçao. Santo Domingo ging kort geleden ook nog met een nationaal lijntje (de Compania Naviera Dominicana) op Curaçao varen, ofschoon de Curaçao-Antillen lijn der K.N.S.M., de Aluminum line, enz. reeds voor goede verbindingen zorgden. Santo Domingo exporteert reeds 100.000 bos d.w.z. lijna 2.000 ton bacoven per jaar en Haiti twaalfmaal zooveel, zoodat Suriname, dat moeizaam streeft naar den opbouw van een productie van een vijf à tien duizend ton, voorloopig wel op Nederland aangewezen zal blijven.

Bij *sinaasappelen* acht ik meer optimisme inzake den export naar Curaçao gerechtvaardigd. Aruba zal wellicht vasthouden aan het Amerikaansche product en deze vruchten uit het Zuiden der Vereenigde Staten blijven betrekken, zoodat het thans doet. Van de f 47.000 invoerwaarde voor Aruba komen voor f 44.000 uit de Vereenigde Staten, ondanks den hoogen prijs van bijna f 0.05 per stuk. Curaçao zou echter uit Suriname kunnen kopen en begon daar reeds mede (f 5.000 in 1937 tegen ca. f 3.000 in 1936). De prijs is slechts f 0.03 en laat toch een flinke winstmarge voor Suriname, waar een sinaasappel op f 0.01 komt. Trinidad kan een concurrent worden, maar is het nog niet; Jamaica evenmin. Wel concurreeren Venezuela, Santo Domingo en Haiti. De eerste twee leveren goedkope slechte soorten van f 0.01, die men ten deele vanuit de schoeners verkoopt, waardoor men de winkelkosten uitspaart; Haiti levert echter appels van f 0.03 per stuk. De Vereenigde Staten, die in hun sinaasappelentuin 's winters met groote vuren de lage temperaturen bestrijden en hoogere arbeidsloon betalen dan Suriname, hebben dientengevolge veel hogere productiekosten (zie het jaarverslag van het Departement van Landbouw Economische Zaken in Suriname). Dit komt in de prijzen op Curaçao tot uitdrukking en wellicht ook de hoogere vracht, want de afstand van de Florida'sche en nog veel meer van de Californische tuinen tot Curaçao is grooter dan die van Suriname. De Californische vruchtenexport moet ook nog de kosten van een hooge spoorvracht of anders die van een zeevracht over langen afstand met kanaaltolgeden dragen. Dank zij de zeer frequente en goedkope verbinding, die de Grace-line geeft, nemen veel Californische sinaasappels hun weg via New-York! Curaçao heeft alleen een maandelijksche verbinding met de Pacific-kust.

Thans echter zijn Surinaamsche sinaasappelen, hoe gewaardeerd ook wat den smaak betreft, dan eens wel en dan eens niet verkrijgbaar te Willemstad. Zonder geregelden aanvoer zullen zij op de Curaçaosche markt nooit de hun toekomende grotere plaats overnemen.

Dr. W. C. KLEIN.

DE QUOTA VOOR HET DERDE JAAR DER SUIKERCONVENTIE.

Einde Juli heeft de Internationale Suikerraad bekend gemaakt, dat de voorstellen voor het derde quotumjaar, zoodat in de vergadering van 24 Juni geformuleerd, thans door alle betrokken landen zijn goedgekeurd.

In verband hiermede wordt de statistische positie van het op 1 Sept. a.s. beginnende derde jaar als volgt onder cijfers gebracht in tons van 1000 kilo:

Oorspronkelijk vastgestelde Basis-Quota voor de vrije markt	3.647.500
Vrijwillige reducties	385.500
Raming van ongebruikt blijvende quota ..	71.000
Reducties voor in het tweede jaar verscheepte derde jaar quota	80.000
	<u>536.500</u>
Totaal beschikbaar voor de vrije markt	3.111.000
Geraamde behoefte der vrije markt gedurende het derde jaar	3.218.000
Plus behoefte overgenomen ex tweede jaar	38.000
	<u>3.256.000</u>
Min aandeel Britsch Imperium in geraamde vermeerdering der eigen consumptie (na aftrek van 30.000 ton, waarop momenteel geen aanspraak gemaakt wordt)	145.000
	<u>3.111.000</u>

Niettegenstaande aanbod en verbruik aldus gebalanceerd worden, heeft de markt hierop niet gereageerd; prijzen zijn in een lusteloze markt zelfs ietwat afgebrokkeld. Over het algemeen vindt men de raming van de behoefte met 3.218.000 ton te hoog gegrepen, maar het zal steeds uitermate moeilijk, zoo niet onmogelijk, zijn hiervoor een betrouwbare raming te geven, aangezien heel veel afhangt van den uitval der Europeesche bietsuiker oogsten en andere onzekere factoren, zoodat bijv. de importbehoefte van Britsch-Indië en andere landen in het Verre Oosten. Intusschen mag ná de met de beslissingen van den Suikerraad opgedane ervaringen aangenomen worden, dat, mocht later blijken, dat de behoefte inderdaad te hoog geraamd is, dit door reducties van de exportquota gerectificeerd zal worden.

Onder deze omstandigheden zoude er reden bestaan om de toekomst van het artikel met vertrouwen tegemoet te zien, wanneer de machtige raffinadeurstrust in Engeland de goed bedoelde plannen der Engelsche Regeering om den suikerprijs op een voor de productielanden rendabele basis te brengen, wil helpen bevorderen. Een prijs van omstreeks 6 sh. per cwt., zoodat die op het oogenblik voor ruw-suiker December levering geldt, is heusch niet als winstgevend te beschouwen. In elk geval is er gedurende de eerstvolgende maanden ruim voldoende suiker aanwezig en zal dan, behalve van de houding, die koopers aannemen, veel afhangen van het standpunt van verkoopers. Blijft Cuba, als grootste verkooper, aan zijn in den laatsten tijd getoonde reserve getrouw, dan kan dit gunstigen invloed hebben op de markt. Van Java zal, wegens zijn groote vóórver-

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	30 Juli-5 Aug. 1939	Sedert 1 Jan. 1939	Overeenk. tijdvak 1938	30 Juli-5 Aug. 1939	Sedert 1 Jan. 1939	Overeenk. tijdvak 1938	1939	1938
Tarwe	9.300	496.105	619.772	—	47.989	4.295	544.094	624.067
Rogge	1.500	122.131	100.021	—	1.700	—	123.831	100.021
Boekweit	218	10.828	10.380	—	—	—	10.828	10.380
Mais	100	402.358	756.934	1.880	61.503	58.670	463.861	815.604
Gerst	3.042	161.320	231.607	1.220	11.514	10.374	172.834	241.981
Haver	2.837	132.001	114.942	—	2.360	7.812	134.361	122.754
Lijnzaad	423	94.884	99.393	19.330	201.822	140.474	296.706	239.867
Lijnkoek	1.300	49.822	36.612	—	150	125	49.972	36.737
Tarwemeel	1.290	40.861	36.628	301	5.106	8.056	45.967	44.684
Andere meelsoorten	665	14.477	19.847	418	4.049	3.445	18.526	23.292

koop, voorloopig geen groote invloed op de markt uitgaan.

De gewijzigde quota van de verschillende landen zijn thans als volgt:

	Basis-Quota	Vrijwillig afgegaan	Overgebracht naar 2e jaar	Gewijzigde Quota 3e jaar
België	20.000	10.000	—	10.000
Brazilië	60.000	7.000	—	53.000
Cuba	940.000	64.000	65.000	811.000
San Domingo	400.000	21.000	15.000	364.000
Duitschland	120.000	40.000	—	80.000
Protectoraat Bohemië en Slowakije	275.000	40.000	—	235.000
Haiti	32.500	1.500	—	31.000
Hongarije ..	40.000	25.000	—	15.000
Nederland en Koloniën .	1.050.000	40.000	—	1.010.000
Peru	330.000	25.000	—	305.000
Polen	120.000	26.000	—	94.000
Portugal en Koloniën	30.000	17.000	—	13.000
Sovjet-Unie .	230.000	69.000	—	161.000
	3.647.500	385.500	80.000	3.182.000
Quotarechten, die waarschijnlijk ongebruikt blijven				71.000
				3.111.000

Het pleit voor het juiste inzicht van den Suikerraad, dat men ten opzichte van Java, dat gemakkelijker veel meer suiker produceeren kan en op de huidige prijzen nog winst maakt, op geen grootere reductie gestaan heeft dan 40.000 ton.

A. V.

Economische en politieke handelspolitiek.

Rectificatie. Op blz. 590 van E.-S.B. van 2 Augustus jl. komt in het hierboven vermelde artikel een grafiek voor, waarbij abusievelijk de betekenis van de cijfers en de lijnen is weggelaten. De cijfers geven aan de waarde van den in- en uitvoer in millioenen Dollars, de dikke lijn den uitvoer van Japan naar de Vereenigde Staten en de gestippelde lijn den invoer in Japan uit de Vereenigde Staten.

BOEKBESPREKINGEN.

Prosperity and Depression. (A theoretical analysis of cyclical movements) door Prof. Gottfried von Haberler. Tweede druk. (Genève '39; Volkenbond).

De behoefte aan een algemeen oriënteerend boek over de conjunctuurleer wordt in verschillende kringen gevoeld, zooals onze ervaring is. De verschijning van den tweeden druk van bovenstaand boek geeft ons de gelegenheid nogmaals de aandacht op dit uitstekende werk te vestigen (de eerste druk is in E.-S.B. van 16 Juni 1937 in een afzonderlijk artikel door Prof. Tinbergen besproken).

Het eerste gedeelte van dit boek is gewijd aan een systematische analyse van de vele conjunctuurtheorieën. Dit gedeelte is thans uitgebreid met een behandeling van de allernieuwste theorieën, waarbij groote aandacht is geschonken aan de theorie van Keynes. Het tweede gedeelte geeft een synthetische uiteenzetting van den aard en de oorzaken van de conjunctuurgolven.

Het boek, dat door den Volkenbond in het Engelsch en Fransch is uitgegeven, is reeds in het Japansch vertaald, terwijl een vertaling in het Zweedsch in voorbereiding is.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN JULI 1939.

Industriele Ondernemingen f 2.062.500 zijnde:

Nederland

Aandeelen:

N.V. Electro Zuur- & Waterstof-fabr. f 500.000 aand. a 150%¹⁾ f 750.000

Amerika

Aandeelen:

Douglass Aircraft Comp. Inc., 10.000 gew. aand. z.n.w. in cert.

v. 10 gew. aand. a \$ 52.50 p.a.²⁾ f 1.312.500

Petroleummaatschappijen „ 5.850.000 zijnde:

Frankrijk

Obligatiën:

Compagnie Française des Pétroles S.A. f 6.000.000³⁾ (Zw. Frs. 14.280.000) 4½% 20-jar.

obl. a 97½% f 5.850.000

Totaal f 7.912.500

¹⁾ Uitsluitend voor aandeelhouders.

²⁾ De Dollar omgerekend tegen f 2.50.

³⁾ Van de totale leening, groot f 12.000.000 (Zw. Frs. 28.560.000) is reeds een bedrag van f 6.000.000 (Zw. Frs. 14.280.000) in het buitenland geplaatst.

Voorts werd hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag:

Depôtfractiebewijzen van $\frac{1}{100}$ en $\frac{2}{100}$ depôteenheid „Bison” a resp. f 7.70 en f 15.40 per bewijs van depôtfractie.

Emissies in 1939.

(in Gulden):

	Obligatiën	Nieuw kapitaal: Aandeelen	Totaal	Conversie:
Jan.	101.981.175,—	3.100.000,—	105.081.175,—	70.650.000,—
Febr.	153.800,—	8.750.000,—	8.903.800,—	1.174.200,—
Maart ...	8.220.350,—	—	8.220.350,—	1.131.400,—
April ...	—	—	—	—
Mei.	1.075.000,—	1.732.605,—	2.807.605,—	—
Juni.	24.725.000,—	—	24.725.000,—	—
Juli.	5.850.000,—	2.062.500,—	7.912.500,—	—
	142.005.325,—	15.645.105,—	157.650.430,—	72.955.600,—

Gecombineerde Maandstaat van de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Grootbanken.

(In millioenen gulden)	Nederl. Banken		Ned.-Ind. Banken		Totaal	
	31 Mei	30 Juni	31 Mei	30 Juni	30 Mei	30 Juni
Activa:						
Kas, kassiers en dag-geldleeningen	126	146	74	83	200	229
Nederl. en Ned.-Indisch schatkistpapier	147	138	107	104	254	242
	273	284	181	187	454	471
Ander overheidspapier	46	39	31	24	77	63
Wissels	21	23	43	42	64	65
Bankiers in binnen- en buitenland	52	72	58	59	110	131
Prolongaties en voorschotten op effecten ..	102	102	79	78	181	180
	221	236	211	203	432	439
Debiteuren	270	268	143	166	413	434
Effecten en Syndicaten	57	57	36	39	93	96
Deeln. (incl. voorschott.)	10	12	29	29	39	41
	337	337	208	234	545	571
Gebouwen	16	16	13	13	29	29
Diverse rekeningen (incl. overl. posten) ..	—	1	1	—	1	1
Belegde bestemmingsreserve	2	2	—	—	2	2
Effecten leendepot	17	17	—	—	17	17
	866	893	614	637	1480	1530
Passiva:						
Crediteuren	525	553	387	404	912	957
Wissels — eigen accept.	12	12	7	9	19	21
„ — derden	6	7	2	2	8	9
	18	19	9	11	27	30
Deposito's op termijn ..	42	40	101	99	143	139
Diverse rekeningen ..	9	9	3	—	12	18
Bestemmingsreserve ..	2	2	—	—	2	2
Effecten leendepot	17	17	—	—	17	17
	613	640	500	523	1113	1163
Werkzaam kapitaal ..	253	253	114	114	367	367
Aandeelenkapitaal	170	170	87	87	257	257
Reserve	83	83	27	27	110	110
	253	253	114	114	367	367

GROOTHANDELSPRIJZEN VAN BELANGRIJKE VOEDINGS- EN GENOT-

Main table containing prices for various commodities like GERST, MAIS, ROGGE, TARWE, BURMA RIJST, BOTER, and KAAS. It includes columns for product names, grades, and prices in various currencies and units.

*) La Plata

Table with multiple columns for different commodity groups: JUTE, KATOEN, AUSTRALISCHE WOL, JAPAN. ZIJDE, and RUBBER. Each group has sub-columns for different grades and prices.

Table with multiple columns for different commodity groups: KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETERIJ-IJZER, ZINK, and ZILVER. Each group has sub-columns for different grades and prices.

